

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ת ראש השנה כח
א שם ב תהלות
מיומני ונדיא
ג מגלה כד

שְׁמַבְרֵכִין (קב) אֵין לומר שום (מה) פְּסוּק, אֶלָּא יִשְׁתַּקוּ וְיִכְוֹנוּ לְבָרְכָהּ: הגה ומכל מקום עֲכָשׁוּ שֶׁהִכְהִינִים מְאֻרְכִין הַרְבֵּה בְּגוּגִים נִגְהָג גַּם-כֵּן לומר פְּסוּקִים, וְכִמוּ שֶׁנִּתְבָּאָר לְעִיל סִימָן נו לַעֲנִין 'בְּרְכוּ', אֶף יוֹתֵר טוֹב (קג) שְׁלֵא (מו) לְאִמְרָם (ד"ט): **כז** (קד) כִּהֵן אֵינוֹ רְשָׁאי לְהוֹסִיף מִדַּעְתּוֹ יוֹתֵר עַל הַשְּׁלִשָּׁה פְּסוּקִים שֶׁל בְּרַכַּת כֹּהֲנִים, (קה) *וְיֵאָם הוֹסִיף עוֹבֵר עַל 'בֵּל תוֹסִיף': **כח** *כֵּהֵן שֶׁנֶּשְׂא כַפָּיו, וְאַחֲרֵי־כֵן הֵלֵךְ לְבֵית-הַהֲנַסְתָּ אַחֵר וּמִצָּא צַבּוּר שְׁלֵא הִגִּיעוּ לְבְרַכַּת כֹּהֲנִים, (קו) יָכוֹל לִשְׂא אֶת כַּפָּיו פַּעַם (מו) אַחֲרָת: **כט** כֵּהֵן שְׁלֵא הִתְפַּלֵּל עֲדֵין וּמִצָּא צַבּוּר מִתְּפַלְלִין, (קז) נוֹשֵׂא כַפָּיו וְאֵין הִתְפַּלֵּה (מח) מִעַבְרָתוֹ: **ל** *מִי שִׁישׁ לוֹ

באר היטב

לשמע קול של כהנים בשביל קולם, ולא שפיר עבדי וראוי לבשלה. נשאלתי אם מטר לקרות הפנשה שנים מקרא אחד פרוגה בשעה שהכהנים מקריים לעם, והשכתי דאינו מטר אפלו למ"ד דמטר לקרות הפנשה שמו"ת בשעה שהש"ן קורא הפנשה בס"ת אפ"ה אסור בברכת כהנים, שכנה"ג ופ"ר"ח: (102) אחרת, דליכא בל תוסיף בעשיית המצוה ב' פעמים, אבל אין בו חיוב אפלו אם הוא בכה"כ כשקורין כהנים פינן שכבר נשא כפיו פעם אחת, תוסי'. ועין בתשובת גת' ונרד"ם כלל א ס"י גי ובתשובת זנע"א ברכה ח"א ס"ח י"א: (מח) מעברתו. ואם יראה שאם יעלה

בכציר מיו"ד, משא"כ בסעיף א דהעונים ישראלים, אפלו בכציר מיו"ד סני, ועין ט"ז: (מה) פסוק, וכתבו התוספות פרק א"ג דאע"ג דמאן דתנא חלמא אומר רבש"ע וכו', משום סנהה המירו שמא צריך רפואה לחלמה. ובתרוומת הדשן פתב דמה שאמר רבש"ע וכו' הניו דוקא בשעה שפאריכין בכ"ף של וישמרך וביה"ה ובלמ"ד של שלום: (מו) לאמרם. וכ"כ מ"ע ס"י צה וכ"כ הפ"ח וע"ת ופ"ר"ח ושכנה"ג, וכתב המ"א דהאומן יאמרן בשעה שהתנן מקרא התבה, וכ"כ הט"ז. אף ראיתי שערוויה, שהמונ"עם צווחין הפסוקים בקול גדול ואח"כ חוזרין וצווחין מיקרבך עד התבה שעומד בו, ולא יכול

באר הגולה

במשנה ברורה סעיף קטן עא. ולכאורה הלא באפן זה מוטב היה שיעלו כלם, ויענו אמן הנשים והש"ר, דיימו הכהנים מצות עשה דאורייתא של נשיאת כפים, מה שאין כן אם יעלה רק אחד, לדעת איוה פוסקים הוא רק מצות עשה מדברנ"ק (100). אבל באמת זה אינו, דבנדון דידן, לפי מה שכתב הפרי"מגדים, כל עקרו של הנשיאת-כפים הוא רק מדברנ"ק בעלמא, דהיינו אין באפן שום ישראל האמרו לו לברכו ומה דכתיב "אמור להם", ותרגום אנקלוס: כד ימרוין להון, הוא רק כד ימרוין ישראל, או אפלו המקרא כהן בשליחותו ישראל שהיה שם, מה שאין כן כאן שכלם כהנים והכהן הוא המקרא (101). ומכל מקום אפתי צריך עיון: * ואם הוסיף וכו'. לכאורה נראה דדוקא אם גם זה היה בפרסית כפיים, וכהאי גוונא כל הדברים המעבדין בנשיאת-כפים, וכמו שכתבנו לעיל במשנה ברורה בסעיף י, זה מקרי הוספה על המצוה, מה שאין כן בשבדך שלא בנשיאת-כפים או שלא בתחנות פנים וכהאי גוונא, זה אין מקרי הוספה כי אם ברכה בעלמא, וכן פתב בשלחן-ערוך הגר"י, עין שם, וכן מוכח בחדושי רשב"א סכה ל"א דדוקא בפרסית כפיים, עין שם; ומסתמא הוא הדין שארי דברים המעבדין בנשיאת-כפים, דמאי שנא. אמנם מדברי הרמב"ם משמע שלא דביריהם, שהרי פתב בפרק י דמחלכות תפלה דין יב וזה לשונו: אין הכהנים רשאין בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים, כגון "ה' אלהי אבותכם יסף עליכם וגו'" וכיוצא בה, לא בקול רם ולא בלחש, שגאמר "לא תספו על הדבר" וגו', עד כאן לשונו. הרי דלדידה עוברים על כל תוסיף כשקרבך בלחש, אף-על-גב דקול רם הוא לעכו"בא, כמו שכתבנו לעיל במשנה ברורה סעיף יד, ומסתמא דלדידה הוא הדין בלא פרסית כפיים וכהאי גוונא גס"כ עובר, וצריך עיון: * מי שיש לו מום וכו'. עין ט"ז שכתב דכל הגוה שאינם

משנה ברורה

וכו'. דאף-על-גב דקומא לן לעיל בסעיף א דנשיאת-כפים בעשרה והכהנים מן המנין, ונמצא שאין כאן עשרה עונים ואפלו הכי שפיר דמי? שאני התם דכיון דעקר ברכת-כהנים על ישראל נאמרה, חשיבי אפלו בפחות מעשרה, (פ) ואפלו יש שם רק ישראל אחד, כלם עולים לדוכן ומברכין לישראל זה, מה שאין כן בבדון דידן שכלם כהנים, לא חשיבי לברכם לחיוביהו אלא-אם-כן יש עשרה שיקבלו הברכה ויענו אמן: **כז** (קב) אֵין לומר וכו'. דכלום יש עבד ששמברכין אותו ואינו מאזינין (102): **קג** (קג) שְׁלֵא לְאִמְרָם. וכן פתבי האחרונים דכן עקר. וכתבו המגן-אברהם והט"ז, דהאומן יאמר בשעה ששליח-צבור מקרא לפני הכהנים, ואלויה רבה מגמגם גם בזה, עין שם (103). וכן הנהיג הגר"א שלא לאמרן [מעשה רב]. ומכל-שכן שיש לזהר שלא לומר הפסוקים בקול, כמו שעושיין ההמון, ובפרט מה שחוזרין המלות מתבת "ברכה" ו"הלל", וזהו עטות, שלא נזכר בשום מקום ונראה זה [א"ר]: **כז** (קד) כֵּהֵן אֵינוֹ וכו'. לשון הגמרא: שְׁלֵא יִאמְרָה הוּאֵל וְאֵתָה תוֹרָה לְרַבֵּי, אוסרי ברכה אחת משלי, כגון "ה' אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלהי פעמים" וגו', תלמוד לומר: "לא תספו". ומסיק שם הגמרא, דאפלו כבר סיים כל ברכותיו גס"כ עובר בלא (104), וכל-שכן אם הוסיפה באמצע הברכות. ודוקא להוסיף פסוק אחר אסור, אבל לומר ברכת

כהנים כמה פעמים אינו משום 'בל תוסיף', דלא שיהי' 'בל תוסיף' בעשיית המצוה שתי פעמים (105) [אחרונים]: (קה) **ואם הוסיף וכו'**. והוא הדין אם גרע מהברכות, עובר משום 'בל תגרע' (106): **כח** (קו) יָכוֹל לִשְׂא אֶת כַּפָּיו. כגון לעיל, דליכא בל 'תוסיף' בעשיית המצוה שתי פעמים. ומכל מקום (פא) חיובא ליכא עליו, פינן שכבר נשא כפיו ביום זה, וכנ"ל בסעיף (107). ועין לעיל במשנה ברורה סעיף קטן יא, דאף-על-גב דאינו מזהיב לשא כפיו כמה פעמים ביום אחד, מכל מקום כל פעם שנושא כפיו (פג) הוא מברך (108) "אשר קדשנו בקדשתו" וכו'. כהן המתפלל שמונה-עשרה, אם אין שם כהן אחר בבית-ההנכנסת, צריך להפסיק (פג) ולעלות לדוכן כדי שלא תתבטל הנשיאת-כפים, ואחר שיגמר הנשיאת-כפים ירד מהדוכן ויגמר תפלתו (109); ואם יש שם כהן אחר, אינו פוסק מתפלתו (110), אם לא שאמרו לו יעלה לדוכן או טל ינדיך, דאז אפלו יש שם כהנים אחרים (פד) צריך להפסיק ולעלות. וכל מקום דמפסיק בתוף התפלה כדי לעלות לדוכן, צריך לעקר רגליו קצת בתוף התפלה (111) כשאומר השליח-צבור "רצה", אבל אם לא עקר רגליו כשאומר השליח-צבור "רצה" אינו רשאי לעלות [מ"א בשם רדב"ז ושי"א]. אמנם האלויה רבה מפסק בעקר התר זה של הפסק באמצע התפלה אפלו באמרו לו יעלה, דאף-על-גב דתפלה דרבנן היא, מכל מקום אפשי דהעמידו חכמים דביריהם אפלו במקום עשה (112), וכן דעת הגאון יעב"ץ בסדרו, שלא להפסיק באמצע התפלה לנשיאת-כפים כשעומד בברכה אחרת, אם לא שהגיע בתפלתו למקום ברכת-כהנים, שאז דעתו שמתר לו לעקר רגליו ולעלות לדוכן, שבמקום זה לא מקרי הפסק, שהוא מעין "שים שלום" [ונהנה כשמשער בתוף התפלה שאגיע אז לאותו מקום בשנה עם הש"ץ, צריך לזהר לעקר רגליו קצת לצד הדוכן בעת שמתחיל הש"ץ "רצה", וכמו שכתבנו למעלה]; וגם זה דוקא אם הוא מבטח שלא תשרף דעתו ויחזור לתפלתו, ובלאו הכי אסור בכל גוני להפסיק בתפלה (113), וזה תכן דבריו שם, עין שם: **כט** (קז) נוֹשֵׂא כַפָּיו. ואם רואה שכשיעלה לדוכן

שער העיון

(פ) אחרונים: (פא) ואפלו באותו צבור גופא שנושאין כפיים בשקרתו ומתקן בשבת ויום-טוב, מכל מקום לית עליו חיובא מן התורה לעלות בכל פעם, ואף-על-פי-כן לענון ברכה פשוט דצריך לברך בכל פעם, ואין פוצה פה ומצפצף, עין שם בתשובת מהר"ם מינץ סימן יב: (פג) פריי-מגדים בסימן זה: (פג) דוקא אם מבטח לו שיחזור לתפלתו, ואם אין מבטח, לא יפסיק, כמו בשליח-צבור; ואם אמרו לו קדם "רצה" יעלה צריך לעלות, דעובר בשעה (פמ"ג): (פד) ואפלו אין מבטח צריך להפסיק ולעלות אם אמרו לו, משום דעובר בעשה אם אינו עולה [דה"ח]:

ד תרומת הקדש
ה בית-יוסף ו מנלה
כר ז שם

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

(מט) [מט] מום בפניו או בידיו, בגוף (קח) שהם בזהב או עקמות או עקושות (בוהקניות, פרוש: מין נגע לבן, ורש"י פרש: לינטלי"ש בלעז. עקמות - כפופות, עקושות - לצדדיהן. והר"ן פרש: עקמות, שנתעקמה ידו אחורנית, עקושות, שאינו יכול לחלק אצבעותיו), לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין (קט) בו. והוא הדין למי שיש מומין בגלגליו, במקום שעולים לדוכן בלא (קי) בתי-שוקנים, וכן מי שרירי יורד על זקנו או שעניו זולפות דמעה, *וכן סומא באחד מעיניו לא ישא את כפיו. (קיא) ואם היה דש (י) [ג] בעירו, דהינו שהם גיליים בו ומפירים הכל שיש בו אותו מום, ישא כפיו ואפלו הוא סומא בשתי עיניו. ויכל ששהה בעיר שלשים יום מקרי דש בעירו. ודוקא בעירו, אכל אם (קיב) *הולך באקראי (לא) לעיר אחרת וששהה שם שלשים יום, לא. ואפלו לא בא לדור שם להיות מבני העיר (קיד) אלא בא להיות שם מלמד או סופר או משרת שנה או חצי שנה, חשוב דש בעירו בשלשים יום: לא (קיד) אם מנהג המקום (קטו) לשלשל הכהנים טלית על (קכ) פניהם, אפלו יש בפניו ובגדיו כמה מומין, ישא את כפיו: הגה ודוקא אם היו ידיו בפנים מן הטלית, אכל אם הם מבחוץ לא מהני הטלית (קטז) לידיו: לב' יהי ידיו צבועות אסטיס ופואה (אסטיס ופואה, פרוש: מיני צבעים) לא ישא את כפיו מפני שהעם (קיו) מסתכלין בהם. ואם רב העיר (קיח) מלאכתן (גג) בכך, ישא את כפיו, וכן אם הוא דש בעירו ישא את כפיו: לג' ימי (קיט) שאינו יודע לחתך

באר היטב

לדוכן יעבר זמן תפלה, ילך חוץ לכהני' ויתפלה, אכל אם א"ל עלה צריך לצלות וכפ"ש ס"ד, דהוי דאזניקא ותפלה דרבנן, ואם יראה שייעבר זמן ק"ש קרא פסוק ראשון, מ"א, ועין בעית ס"ק כו במ"ש שם בשם הרב קלוזני"ר וכו', ולא עין סעף זה: (מט) מום, וכל הנהו שאניס נ"כ צריכים לילך מבהכ"כ בשעת הדוכן ולא לימרו עליו דכן גרושה הוא, ט"ו. איתא בש"ס דפוחת אינו נושא את כפיו, ע"ל סימן נג סעף יג. מי שיש לו חלי מעים לא ישא את כפיו, פ"ר"ח. היכא דאי' נדה בביתא דכתן אסור לה למסך לדוכן כל אימת דאי' בגרושה, פ"ר"ח בשם ס' המקצועות. וכתב הפ"ר"ח עליו: ודברים אלו אין לפרסמם דלאו הם מעקר הדין, והנה להם לישאל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, ע"ש: (ג) בעירו. הקשה ה"טו: אמאי לא יהיה פסול משום דאקש לעבודה, ע"ש. ואשתמיט מנה גמרא ערוכה בש"ס דמענית דף כו ע"א אי מה משרת בעל מום לא, אף כהן מכרך בעל מום לא, הא אקש לנזיר, ע"ש, ועמ"א ס"ק נד ובט"ו ס"ק לה, וצ"ע: שבות יעקב ח"ב ס"א ונד"אר"ח: (לא) לעיר. ובי"ח מתיר אפלו באקראי בל' יום, ע"ש, ופ"ר"ח כתב עליו: ואינו מוכרז, ע"ש: (גכ) פניהם. וט"ו כתב ה"ר מצד פסוי הפנים של הקהל שמכסים פניהם בשלית: (גג) בכך. הינו אפלו קשאינו דש בעירו, עין

שערי תשובה

[מט] מום. עכ"ט. ועין פשו"ט בית-אפרים חלק א"ח מ"ש על דברי פ"ר"ח אלו: [ג] בעירו. עכ"ט. ועין בבכ"ש דף קטו שכתב על דברי המג"א סימן נג בש"ן שהמיר ושב: הא פסח בשם הוהר שיש לזהר כבעל-מום, וכתבו התוספות דף כו דהמיר ושב הנה וכו', ולא עין סעף זה: (מט) מום, וכל הנהו שאניס נ"כ צריכים לילך מבהכ"כ בשעת הדוכן ולא לימרו עליו דכן גרושה הוא, ט"ו. איתא בש"ס דפוחת אינו נושא את כפיו, ע"ל סימן נג סעף יג. מי שיש לו חלי מעים לא ישא את כפיו, פ"ר"ח. היכא דאי' נדה בביתא דכתן אסור לה למסך לדוכן כל אימת דאי' בגרושה, פ"ר"ח בשם ס' המקצועות. וכתב הפ"ר"ח עליו: ודברים אלו אין לפרסמם דלאו הם מעקר הדין, והנה להם לישאל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, ע"ש: (ג) בעירו. הקשה ה"טו: אמאי לא יהיה פסול משום דאקש לעבודה, ע"ש. ואשתמיט מנה גמרא ערוכה בש"ס דמענית דף כו ע"א אי מה משרת בעל מום לא, אף כהן מכרך בעל מום לא, הא אקש לנזיר, ע"ש, ועמ"א ס"ק נד ובט"ו ס"ק לה, וצ"ע: שבות יעקב ח"ב ס"א ונד"אר"ח: (לא) לעיר. ובי"ח מתיר אפלו באקראי בל' יום, ע"ש, ופ"ר"ח כתב עליו: ואינו מוכרז, ע"ש: (גכ) פניהם. וט"ו כתב ה"ר מצד פסוי הפנים של הקהל שמכסים פניהם בשלית: (גג) בכך. הינו אפלו קשאינו דש בעירו, עין

משנה ברורה

יעבר זמן התפלה, ילך לחצר בית-התנסות ויתפלה שם; אכל אם אמרו לו קדם "רצה" עלה צריך לעלות, דאם לא יעלה עובר בעשה דאורייתא, ודחיי תפלה דרבנן⁽¹¹¹⁾. ואם לא קרא קריאת שמע, ורואה שפשעלה לדוכן יעבר זמן קריאת שמע, ילך גס-פן לחצר בית-התנסות ויקרא קריאת שמע. ואם אמרו לו קדם "רצה" עלה, יקרא פסוק ראשון⁽¹¹²⁾ ויעלה וישא כפיו⁽¹¹³⁾ ומ"א ויש"א: ל' (קח) שהם בזהב או עקמות או עקושות, והוא המגמר בנקודות דקות (פס) לבנות. ואותן המגמרין בנקודות דקות [שקורין 'זומר שפרענקלען'⁽¹¹⁴⁾], אם שכית שם, אף דלא הוי רב אנשי המקום קף, ישא את כפיו: (קט) בו. שהוא דבר המתמיה, ובשביל זה יסוחו דעתם מלכון לשמע הברכה: (קי) בתי-שוקנים⁽¹¹⁵⁾. הינו עינין פומקאות שלנו: (קיא) ואם היה

באור הלכה

נושאין כפים צריכין לילך מבית-התנסות בשעת הדוכן, ולא לימרו עליו כן גרושה הוא. ואלה רבה מגמגם בזה וכן בפרי-מגדים, ודחו ראיותיו, וכן בספר נהר-שלום חולק עליו, דכל אלו נכרים הם במומן ולא אתו למטעי, וילך סתמו הפוסקים ולא הצריכו אותו לצאת⁽¹²⁰⁾, וכן משמע במגן אברהם סעף קטן ד, עין שם; אף מפני שלאו כלי עלמא דינא גמירי, אפשר ששוב יוחר שיצאו לחוץ כדעת ה"טו. כתב הפ"ר"ח: כל הני דאמרינן לא יעלה, אם עלה לא יבר. ועין בפרי-מגדים במשבות-יוב אה"ל: * [וכן סומא באחת מעיניו. פשוט דדוקא אם סמיותו נפר ויבואו להסתכל בו, אכל אם אין סמיותו נפר לאנשים, כמו שמצינו מיני סומים שעניניהם קעני שאר בני-אדם רק שנשל המאור מהם, מ"ר: * הולך באקראי וכו'. עין במשנה ברורה. ועין במגן-אברהם שחביא דעת ה"ב"ח שחולק בזה. והנה הלבוש והעלתי-ממיר והפרי תדש וישאר אחרונים כלם חסכמו לדעת השלחן-ערוך. ובבתי-אדם כתב עיני הברכה בזה, דאם היה בבית-התנסות בשעה שקוראים "כהנים"

דש וכו'. דהטעם דמום פוסל בפניו ידיו ורגליו⁽¹¹⁹⁾ וכן בכל הני, הוא משום דחישנין שיתפלו בו, וכדש לא יסתכלו בו כי אינו חדוש בעיניהם. איתא בש"ס, דפוחת לא ישא את כפיו, דנגאי הוא לצבור. ומהו פוחת, מבאר לעיל בסימן נג סעף יג, עין שם⁽¹²⁰⁾. כתב הפ"ר"ח, דחלי מעים לא ישא את כפיו⁽¹²¹⁾, (פו) ומכל מקום נראה דטוב שיצא קדם "רצה": (קיב) הולך באקראי וכו'. דלא רגילי אנשי לשא ולתן עמו ואינם מרגלים במומו⁽¹²²⁾. ועין באור הלכה: (קיג) אלא וכו'. דכיון שעל-פלי-פנים בא להשתקע שם לאינו זמן, רגילים לשא ולתן עמו, והרגלו במומו בשלשים יום: לא (קיד) אם מנהג וכו'. דהא אין יכולין להסתכל בהן. (פו) ואם אין המנהג כן, רק שהוא רוצה לעשות כן מפני המומין שבו, אסור. ואפלו רוצים כל הכהנים לעשות כמותו כדי שלא יהא בו שני משאר כהנים, אפלו הכי אסור, דמכל מקום יסתכלו בהם מפני ששנו מנהגם ויסיחו דעתם: (קטו) לשלשל הכהנים וכו'. אכל (פס) לא מהני מה שבאיהו מקומות הקהל מכסין פניהם, דמכל מקום קשעו שיש מום אתו לאסתכלי, (פט) וגם יש בחורים שאין להם טליתים⁽¹²⁴⁾: (קטז) לידיו. אכל למומין שבפניו מהני: לב' (קיו) מסתכלין בהם. ובמקום שנהגו הכהנים לשלשל הטלית על פניהם וידיהם בפנים מן הטלית, נושא כפיו, וכנ"ל: (קיח) מלאכתן בכך⁽¹²⁵⁾. ומיירי קשאינו דש בעירו, דכדש באמנותו זה בעירו, אפלו אין אנשי העיר מלאכתן בכך גס-פן מ"ר [בית-יוסף ו מנלה] וכלבש ופרי תדש וישאר אחרונים, ובאיהו שלחן-ערוך ישנים פתוח זה במחבר גופא: לג' (קיט) שאינו יודע וכו'. והוא הדין מי שהוא כבד-פה וכבד-לשון⁽¹²⁶⁾

שער העיון

(פס) והוא מה שכתוב שלחן-ערוך "מין נגע לבן", ומה שענינו בשם רש"י לינטלי"ש בלעז הוא גס-פן דבר זה⁽¹¹⁷⁾, כמו שכתוב בהמתרגם: (פז) ודבר זה לא נזכר במגרא לאסור אף לפרוש היר"ף, רק דמי שיש לו חלי מעים הוא אנוס מלאש כפיו: (פח) בית-יוסף ומגן-אברהם ושא: (פס) אחרונים, דלא כט"ו: (פט) מגן-גבורים. ודע דאף-על-גב דהלבוש כתב על דברי השלחן-ערוך "ולא נהגו כן", לא העסקתיו במשנה ברורה, כי דעת הרדב"ו בחלק א סימן לט והעלתי-ממיר והג"ח ותיי-אדם, כלם מסכימים לדברי השלחן-ערוך והנמ"א:

הַלְכוֹת נְשִׂיאוֹת פְּפִיּוֹת סִימָן קכח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קז]

דאם לא יעלה עובר בפעשה דאורייתא, ודחי תפילה דרבנן⁽¹¹⁴⁾.

120 ובמשנ"ב שם (ס"ק לט) נתבאר, דהיינו מי שבגדו קרוע ורועותיו וכתפיו מגולים.

121 וכן כתב הל"ק הקמח (ס"ק קיב) שאם מחמת מחלה אינו יכול להעמיד את עצמו מלהיפנות או להפיה בזמן נשיאת כפיים, לא ישא כפיו, וכן מבואר בשעה"צ (ס"ק פו) שכתב שהוא אנוס מלישא כפיו.

ומי שאינו חולה אך נצרך לנקביו קודם נשיאת כפיים, דעת הגרי"ש אלישיב (ברכת הורי סי' לב הע' סב) שאם יכול להעמיד את עצמו ע"ב דקות שהוא שיעור ארבע מילין, רשאי לישא כפיו, ואף שבמשנ"ב לעיל (סי' צב ס"ק ז) הביא בזה מחלוקת אחרונים לענין תפילה, מ"מ נשיאת כפיים היא מן התורה ומותר לכל הרעות. ואף אם נתעורר לנקביו לאחר שהתחיל השיץ רצה, ויש לו בושה לצאת, דעת הגרי"ש אלישיב (שם, הע' סד) שיכול לעלות, אפילו שעובר בכך משום 'בל תשקרו'.

[משנ"ב שם]

ואם אקרו לו קדם "רצה" יעלה, יקרא פסוק ראשון⁽¹¹⁵⁾ ויעלה וישא כפיו⁽¹¹⁶⁾.

115 כיון שהוא מדאורייתא, כמו שכתב הבית יוסף (סוף סי' סג.) ובמשנ"ב שם (ס"ק טז) כתב שנחלקו בזה הראשונים, יש אומרים שמדאורייתא די בפסוק ראשון, ויש אומרים שצריך לקרוא את כל הפרשה הראשונה, ויש אומרים שצריך לקרוא גם את הפרשה השניה.

והוסיף שם (ס"ק יב), שאף אמירת 'ברוך שם כבוד מלכותו' הרי היא בכלל פסוק ראשון, ולכן אם לא כיוון בה, לא יצא והוור וקורא.

116 וכשיש לו שהות, יברך ברכות התורה קודם נשיאת כפיו, וכמו שכתב לעיל (סי' מו ס"ק כז) שיש לברך ברכת התורה קודם אמירת פסוקים, ואפילו שאומרם דרך תחנונים. אמנם אף אם לא בירך ברכת התורה, דעת הגרי"ש אלישיב והגרש"ז אויערבך (ברכות הורי סימן כא סי' והע' ז) שיכול לברך ברכת כהנים.

[שעה"צ ס"ק פה]

ומה שצינו בשם רש"י לינטלי"ש פלעו הוא גם-כן דבר זה⁽¹¹⁷⁾.

117 ובביאור הדבר כתב המחצה"ש (סי' רכה ס"ק וז) בדעת רש"י, שבוהקניות היינו נקודות כעדשים אדומים קצת, אלא שבין עדשה לעדשה יש לובן צח, ועל שם אותו לובן הן נקראות בוהקניות.

[משנ"ב ס"ק קי]

בתי-שוקים⁽¹¹⁸⁾.

118 ואף אם ילבש בתי שוקים, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' לב) שמשמע מלשון השו"ע שאין זה מועיל, כיון שבמקום זה אין נוהגים ללבשם. ובטעם הדבר כתב, שאף על פי שעצם לבישת בתי השוקים אינה גורמת להסתכלות, מ"מ על ידי שילבשם, יבין הציבור שיש לו מום ויבאו להסתכל עליו.

[משנ"ב ס"ק קיא]

בפניו ידיו ורגליו⁽¹¹⁹⁾.

119 מבואר מדבריו, שידש בעירו מועיל גם למומים שברגליו. ואף שהטור אבן (מגילה כד, ב ד"ה סומא) כתב שבמומים שברגליו אינו מועיל, משום שאין בני עירו רגילים לראות מומים שבסתר, ורואים אותם רק כשעולה לדוכן וחולץ מנעליו, ביאר המגן גיבורים (אלף המגן ס"ק נט), שלדעה זו [המובאת במשנ"ב כאן], כיון שנודע בעיר שיש לו מום, נחשב כידש בעירו.

[משנ"ב שם]

מבאר לעיל בסימן נג סעיף יג, עין שם⁽¹²⁰⁾. כתב הפרי תדש, דהלי מעים לא ישא את כפיו⁽¹²¹⁾.

[משנ"ב ס"ק קיב]

ואינם מרגלים כמזמור⁽¹²²⁾.

122 ואם נמצא בבית כנסת אחר באותה העיר, כתב השפת אמת (מגילה כד, ב) שאפשר שיכול לישא כפיו, אף על פי שהמתפללים שם אינם רגילים במומו, שכיון שבדרך כלל נושא אדם את כפיו בבית הכנסת שבו הוא רגיל להתפלל, לא תיקנו רבנן במקום שאינו שכיח.

[ביה"ל ד"ה מי שיש לו]

ולא הצריכו אותו לצאת⁽¹²³⁾.

123 ואף אם אמרו לו בפירוש לעלות, או שבבית הכנסת שבו הוא מתפלל נמצאים רק פסולים, שכשקרא השיץ 'כהנים' בודאי כוונתו עליהם, כתב במשנ"ב לעיל (ס"ק יב) שלא יעלה, ואף על פי כן אינו עובר בעשה, שהרי החכמים מנעו אותם לעלות ובכוחם לעשות כן. ומימי כשאין בבית הכנסת כהנים אחרים, כתב שם (משנ"ב שם ושעה"צ ס"ק יד) שעדיף שיצא מבית הכנסת קודם רצה, כדי שלא יהיה מוכרח מצד תקנת חז"ל לעבור על העשה כשיקראו 'כהנים'.

[משנ"ב ס"ק קיט]

וגם יש בחורים שאין להם טליתים⁽¹²⁴⁾.

124 מה שאין כן לגבי כיוסי פני הכהנים, שביאר המגן גיבורים (אלף המגן ס"ק טב) שגם הבחורים מתעטפים ומכסים פניהם בטלית.

[משנ"ב ס"ק קיח]

מלאכתו בכתב⁽¹²⁵⁾.

125 ואף אדם שאין מלאכתו בעביעה, כתב המקור חיים (כאן) שאם רוב אנשי העיר מלאכתו בכך, רשאי אף הוא לשאת את כפיו.

[משנ"ב ס"ק קיט]

והוא הדין מי שהוא כבד פה וכבד לשון⁽¹²⁶⁾.

126 ואם יכול להתאמץ ולבטא את האותיות כהוגן, אף על פי שאינו קורא בשטף, כתב בשו"ת דברי חיים (ח"ב סי' ז) שיכול לישא כפיו.

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ח באר הגולה

ח שם לפרוש
התוספות ט סוף פרק
קמא דחלוץ י בית
יוסף כ ברכות לב
ל מרדכי פרק הקורא
את התפילה ושאר
פוסקים

האומיות, כגון שאומר (קכ) לאלפי"ן (נד) עיני"ן וזעני"ן (נה) אלפי"ן וכיוצא בזה, לא ישא את כפיו: לד קטן (קכא) שלא הביא שתי (נו) שערות (קכב) אינו נושא את כפיו בפני עצמו כלל, *אכל עם כהנים שהם גדולים נושא, (קכג) ללמד (נו) ולהתחנף. ומי שהביא שתי שערות נושא את כפיו אפלו בפני עצמו. (קכד) *ומיהו, דוקא (קכה) באקראי בעלמא *ולא (נח) בקביעות, עד שייתמלא זקנו, שאז יכול לשא כפיו אפלו יחידי בקבע. וכל שהגיע לשנים שראוי להתמלא זקנו, אף-על-פי שלא נתמלא קרינן בה נתמלא זקנו (קכו) וענין לעיל סימן נג סעיף ח): לה כהן (קכו) שהרג את הנפש (קכח) *אפלו בשוגג לא ישא את (נט) כפיו (קכט) *אפלו עשה תשובה. הגה (קל) ויש אומרים דאם עשה תשובה נושא כפיו. ויש להקל על בעלי (ס) [מן תשובה, שלא לנעל דלת בפניהם, (קלא) והכי נהוג (טו) ורש"י והרבה פוסקים, אגור ובי"י]: לו (קלב) מל (סא) תינוק ומת, נושא את כפיו. ואם העם מרנגים

שערי תשובה

כבע"מ, וכתב ג"כ שדברי הש"ס שם אשתמטתה להט"ו, עין שם. ועין בבאריעקב מ"ש בענין זה: [ס] תשובה. עכ"ט. ועין שו"ת נ"ב מ"ת סימן י ככתוב שישא נכרות הני דקאמרינן לא ישא את כפיו, מסתברא לא אם עלה לא יבר: (נה) אלפי"ן. ואע"ג שלא מצינו עי"ן בברכת-כהנים, מ"מ כשקורא יאר ה' מחזיו בקורא יער בעי"ן, דעי"ן ואל"ף שוין אצלו, עכ"ל מ"א בשם רש"י. ולא הכתיב דהוה אחי שפיר למי שקורא אלפי"ן עיני"ן אכל לא למי שקורא עיני"ן אלפי"ן, וק"ל: (נו) שערות. משמע אפלו הוא בן י"ג אטו, ולכן צריך לזקק בדבר שלא יבוא לידי ברכה לבטלה, מ"א: (נו) ולהתחנף. ורשאי לברך כמ"ש סימן רטו: (נח) בקביעות. והאידין שאין נ"כ אלא ברגל רשאי לשא כפיו בכל רגל לאחזיקי נפש בכהני, דלא מקרי קביעות אלא קש"כ בכל יום, ט"ו מ"א. נס לא ישא כפיו לבדו אפלו דש בעירו, ואם לו זקן מטר לשא את כפיו, פ"ח, ע"ש: (נט) כפיו. אכל אם אנטוהו להרג ישא את כפיו, רל"ג פ"ח מ"א: (ס) תשובה. פ"ח פסק דוקא במומר שסעיף שאח"ז, אכל ככהן שהרג את הנפש אפלו עשה תשובה לא ישא את כפיו, דאין קטגור נעשה סגור, ע"ש: (סא) תינוק. דאכפן לשם מצוה, ועוד,

באר היטב

פ"ח: (נד) עיני"ן. וה"ה מי שקורא לחיתוין ההי"ן, ואם כל בני עירו קורין כן, נושאין את כפיהם, כנה"ג בשם הרד"ב ומהר"ט. וכתב פ"ח: ודע דבכל הני דקאמרינן לא ישא את כפיו, מסתברא לא אם עלה לא יבר: (נה) אלפי"ן. ואע"ג שלא מצינו עי"ן בברכת-כהנים, מ"מ כשקורא יאר ה' מחזיו בקורא יער בעי"ן, דעי"ן ואל"ף שוין אצלו, עכ"ל מ"א בשם רש"י. ולא הכתיב דהוה אחי שפיר למי שקורא אלפי"ן עיני"ן אכל לא למי שקורא עיני"ן אלפי"ן, וק"ל: (נו) שערות. משמע אפלו הוא בן י"ג אטו, ולכן צריך לזקק בדבר שלא יבוא לידי ברכה לבטלה, מ"א: (נו) ולהתחנף. ורשאי לברך כמ"ש סימן רטו: (נח) בקביעות. והאידין שאין נ"כ אלא ברגל רשאי לשא כפיו בכל רגל לאחזיקי נפש בכהני, דלא מקרי קביעות אלא קש"כ בכל יום, ט"ו מ"א. נס לא ישא כפיו לבדו אפלו דש בעירו, ואם לו זקן מטר לשא את כפיו, פ"ח, ע"ש: (נט) כפיו. אכל אם אנטוהו להרג ישא את כפיו, רל"ג פ"ח מ"א: (ס) תשובה. פ"ח פסק דוקא במומר שסעיף שאח"ז, אכל ככהן שהרג את הנפש אפלו עשה תשובה לא ישא את כפיו, דאין קטגור נעשה סגור, ע"ש: (סא) תינוק. דאכפן לשם מצוה, ועוד,

באור הלכה

וגם עקר ב"רצה"י יעלה: * אכל עם כהנים שהם גדולים וכו'. עין בעלת-תמיד שכתב, דרוצה לומר שאז מטר אפלו בקבע, וכן מה שכתב לקמא "ומיהו דוקא באקראי בעלמא" רוצה לומר גם-כן דוקא בפני עצמו, אכל עם אחרים מטר אפלו בקבע, וכן משמע מאל"ה רבה. והפריימגדים כתב דזה אינו מכתב. ומלשון המחבר שפ"ס "שאז יכול לשא כפיו אפלו יחידי" משמע בהעלת-תמיד, וכן פסק החי"אדם: * ומיהו, דוקא באקראי וכו'. פתב העלת-תמיד: נראה דאם אין כהן אחר אלא זה שצדין לא נתמלא זקנו, אם הוא מבין י"ג שנה ויום אחד נושא את כפיו אפלו בקביעות, דומיא מה שכתבאר לענין שליח-צבור בסימן נג סעיף ז. והאל"ה רבה חולק עליו, דשם שאני שהקלו כדי שלא יבטלו מלשמוע קדושה וקדיש וברכו. ומספרי האשכול משמע בהעלת-תמיד. נס לא ישא כפיו לבדו אפלו דש בעירו, ומשעם, שלא יאמר קטן נושא כפיו, דחשישין שמוא יש כאן אנשים שאין מכירין אותו ויאמרו קטן נושא כפיו, אכל אם יש לו זקן, זקנו מוכחת עליו [פ"ח בשם הירושלמי]: * ולא בקביעות. עין בתוספות סנה מ"ב ע"ב דמשמע דיום-כפור ובשאר תעניות שפומים ברתמים, אפלו אקראי תשיב כמו קבע; ולפלא שלא הביאו האחרונים, וצריך עיון למעשה: * אפלו בשוגג וכו'. עין במגן-אברהם שמצד דדוקא כמת מיד, הא לא מת מיד אין להחמיר בשוגג, שמא הרוח בלבלתו ומת¹³⁵. * אפלו עשה

משנה ברורה

[רמב"ם]: (קכ) לאלפי"ן עיני"ן. והוא הדין (ס) מי שקורא לחתוין ההי"ן (סא) או שקורא לשבלת סבלת. (סב) ואם כל בני עירו קוראין כן, מטר לשא כפים שם באותו מקום. ומשעם זה כתבו האחרונים, דבזמננו שרב בני עמנו אין יודעין להבחין בין הברת העי"ן לאל"ף, ממילא מטר לשא כפיו. (סג) ויש אומרים עוד, דבמדינת רוסיא שרגילין הרבה לקרא שבלת סבלת, אף דכלל אנשי המדינה יודעים ההפרש שבין ש"י ומינית לשמאלית, מכל מקום מטר לשא כפיו¹²⁷ [ט"ז והובא בא"ר]: לד (קכא) שלא הביא. ואם נעשה בן י"ג שנה ויום אחד, (נד) מלינן לענין זה שמשמטמא הביא שתי שערות, וכעין שפסק הרמ"א לעיל בסימן נה בסעיף ה בהג"ה¹²⁹: (קכב) אינו נושא. (סד) אפלו באקראי, שאין כבוד צבור להיות כפופין לברכת קטן: (קכג) ללמד ולהתחנף. ומשעם זה רשאי לברך גם כן¹³⁰; מגן-אברהם, וכן כתב הרד"ב בחלק א בסימן תקסה. ונחנף זה אינו כשאר זמני החנופה, שהוא כבר חמש כבר שית, כי אם (סו) בשידע לשא כפיו כמנהגי הכהנים¹³¹: (קכד) ומיהו. גם זה הוא (סז) משעם כבוד הצבור¹³², שאין כבודם שצרכם תמיד ובמדינתנו שאין נושאין כפים אלא ביום-טוב, מטר לשא כפיו בכל רגל אפלו בפני עצמו, כדי לאחזיקי נפשה בכהני, דלא מקרי זה אלא אקראי [מ"א וט"ז וש"א]: (קכו) וענין לעיל וכו'. כלומר, דשם מבאר דאפלו היה לו זקן מועט, קרינן בה נתמלא זקנו אם הוא מבין י"ח שנה ומעלה, וקדם לכן בעינן מלוי זקן מופש: לה (קכז) שהרג את הנפש. דכתיב (נח) "ובפרשכם פכיהם אעלים עיני מפם וגו', ודיכם דמים מלאו¹³³": (קכח) אפלו בשוגג. ואם אנטוהו (נט) להרג, נושא את כפיו; ואף-על-גב דברציתח קמא לן דנהרג ואל יעבר, מכל מקום אם עבר ולא נהרג לא מפסל לנשיאת-כפים בשביל זה¹³⁴ [מהר"ח ופ"ח]: (קכט) אפלו עשה תשובה. טעם דעה זו, דסבירא לה דאף-על-פי שאין לך דבר שעומד בפני התשובה, (ק) מכל מקום אין קטגור נעשה סגור, דבכדים אלו שהרג את הנפש אין ראוי לשא את כפיו אף-על-פי שעשה תשובה. דתף (קא) אשה הרה והפילה, נושא את כפיו, דאין חובין מיתה על עברין [אחרונים]: (קל) ויש אומרים דאם וכו'. הינו אפלו כשעבר במזיד: (קלא) והכי נהוג. ויש איזה אחרונים שמתמירין על-כל-פנים במזיד, ועין באור הלכה: לו (קלב) מל תינוק ומת וכו'. תדא, (קג) דאכפן לשם מצוה¹³⁶; ועוד, מי יימר דכלו לה תדשי; ועוד, שמא הרוח בלבלתו אחר-כך ומת: (קלג) מרנגים אחריו וכו'. לא קאי אמל

דומיא מה שכתבאר לענין שליח-צבור בסימן נג סעיף ז. והאל"ה רבה חולק עליו, דשם שאני שהקלו כדי שלא יבטלו מלשמוע קדושה וקדיש וברכו. ומספרי האשכול משמע בהעלת-תמיד. נס לא ישא כפיו לבדו אפלו דש בעירו, ומשעם, שלא יאמר קטן נושא כפיו, דחשישין שמוא יש כאן אנשים שאין מכירין אותו ויאמרו קטן נושא כפיו, אכל אם יש לו זקן, זקנו מוכחת עליו [פ"ח בשם הירושלמי]: * ולא בקביעות. עין בתוספות סנה מ"ב ע"ב דמשמע דיום-כפור ובשאר תעניות שפומים ברתמים, אפלו אקראי תשיב כמו קבע; ולפלא שלא הביאו האחרונים, וצריך עיון למעשה: * אפלו בשוגג וכו'. עין במגן-אברהם שמצד דדוקא כמת מיד, הא לא מת מיד אין להחמיר בשוגג, שמא הרוח בלבלתו ומת¹³⁵. * אפלו עשה

המגן-אברהם: (סא) רמב"ם: (סב) אחרונים: (סג) והפריימגדים והג"ז מפסקין על זה, עין שם¹²⁸: (סד) אל"ה רבה ומגן-אברהם וחי"אדם, דלא כמגן-אברהם: (סה) רש"י: (סו) סנה מ"ב: (סז) לבוש: (סח) גמרא: (סט) בן כתבו בשם מהר"ח, ואין כוונתו לענין בו, וצריך עיון דמגן-אברהם דמדינתו זה להמיר, דלמא מדמינן לעבד עבודה וזה ממש דהטעם משום דעשה מעשה, והכי נמי בענינו, וגם בפריימגדים באש"ל-אברהם סעיף-קטן נו משמע שהוא מחמיר בזה: (ק) עלת-תמיד ובגדי-ישע: (קא) הינו אפלו כדודענין שכלו תדשי, וכן כתב הג"ז, וכוה תוסר קשית הפריימגדים שכתב דהמגן-אברהם סותר את עצמו לטעיה קטן נב, עין שם: (קג) מגן-אברהם: